

ОРОЛ ДЕНГИЗИНИНГ ҚУРИШИ

МАВЗУСИДА

РЕФЕРАТ

ТОШКЕНТ-2018

Мундарижа

2

Кириш

Орол денгизи тўғрисида асосий фактлар ва ҳалокатининг
асосий омиллари

Орол денгизи қуришининг сабаблари

Фалокат оқибатлари

- ☞ Ҳудуд иқлимининг ўзгариши
- ☞ Тупроқнинг ифлосланиши
- ☞ Ҳудуд экологик тизимларига ва биологик хилма-хиллигига
таъсири
- ☞ Инсонларнинг саломатлигига таъсири
- ☞ Иқтисодий оқибатлари

Орол денгизини сақлаб қолиш мумкинми ?

Якуний хулоса

Орол денгизи тўғрисида асосий фактлар ва ҳалокатининг асосий омиллари

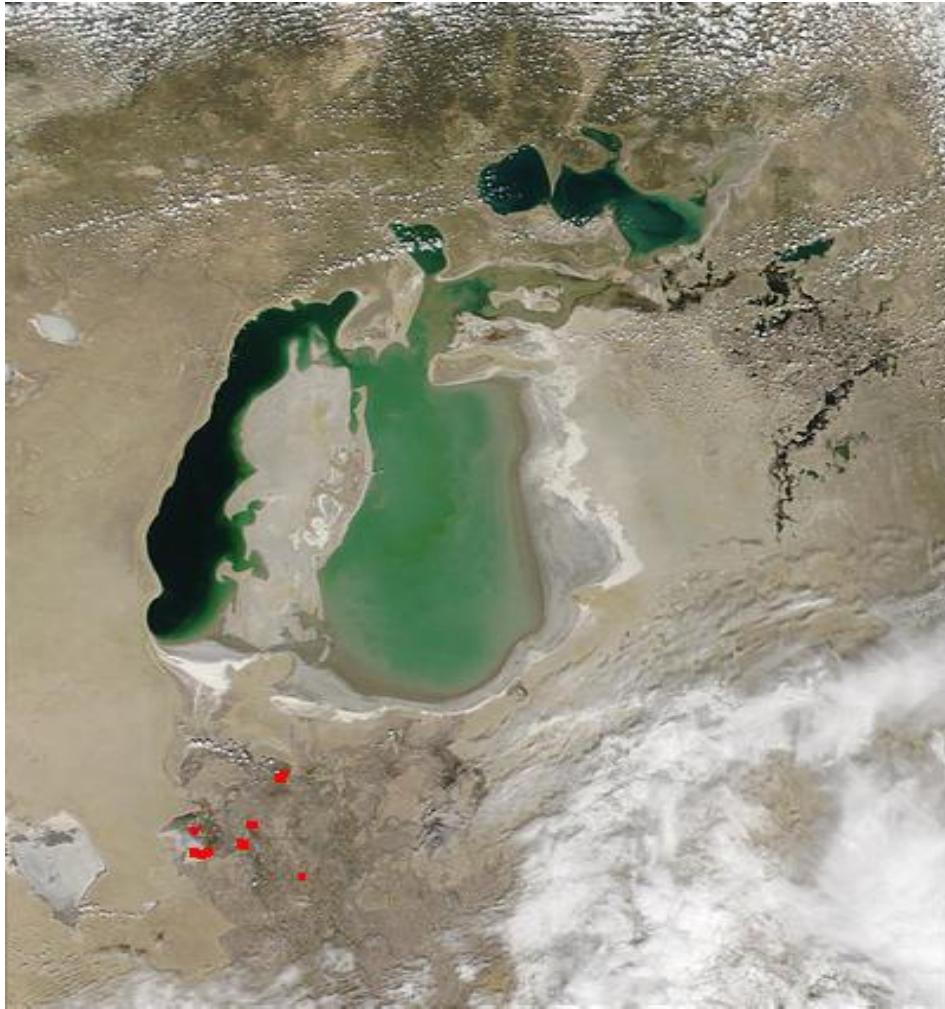
3

- Денгизнинг географик жойлашиши.
- Асосий дарёлар: Амударё ва Сирдарё.
- Орол денгизи ҳавзасининг майдони 1,5 миллион квадрат километр,
ва унинг аҳолиси 40 миллион кишидан ортиқроғни ташкил қиласди.
- Бу ерда олтида давлат (Ўзбекистон, Туркманистон, Тожикистон,
Қирғизстон ва Қозогистон ҳамда Афғонистоннинг бир қисми) жойлашган.
- Иқлими қуруқ, ёғингарчилик миқдори жуда кам.

Орол денгизи түғрисида асосий фактлар ва ҳалокатининг асосий омиллари

Орол денгизининг Сунъий йўлдошдан олинган расми

4

Орол денгизининг сунъий йўлдошдан олинган расми (2002 й.). Орол денгизнинг сув билан қопланган майдони иккига қисмга ажралган яъни шимолий (Кичик Орол ва жанубий (Катта Орол). Келажакда яна шарқий ва ғарбий ҳудудларга ажралиши мумкин.

Орол денгизи тұғрисида асосий фактлар ва ҳалокатининг асосий омиллари

Орол денгизи хавзасининг харитаси

5

Марказий Осиё
харитаси. Орол
дengизи хавzasи
қызыл чизик билан
белгиланган.

Орол денгизи тўғрисида асосий фактлар ва ҳалокатининг асосий омиллари

Денгиз худудининг қисқариш жараёни

6

Орол денгизининг 1960 йилдаги кўрсаткичлари

- Акваториясининг юзаси: 68 000 km² (Катталиги бўйича дунёдаги 4- чи кўл)
- Сув сатҳининг баландлиги (Болтиқ денгизи сув сатҳига нисбатан): 53 м.
- Ҳажми: 1040 km³
- Сувдаги туз миқдори: 10 г/л

Орол денгизининг 2005 йилдаги кўрсаткичлари

Катта Орол

- Акваториясининг юзаси: 15 770 km²
- Сув сатҳининг баландлиги (Болтиқ денгизи сув сатҳига нисбатан): 30,7 м.
- Ҳажми: 89.8 km³
- Сувдаги туз миқдори: 72 г/л

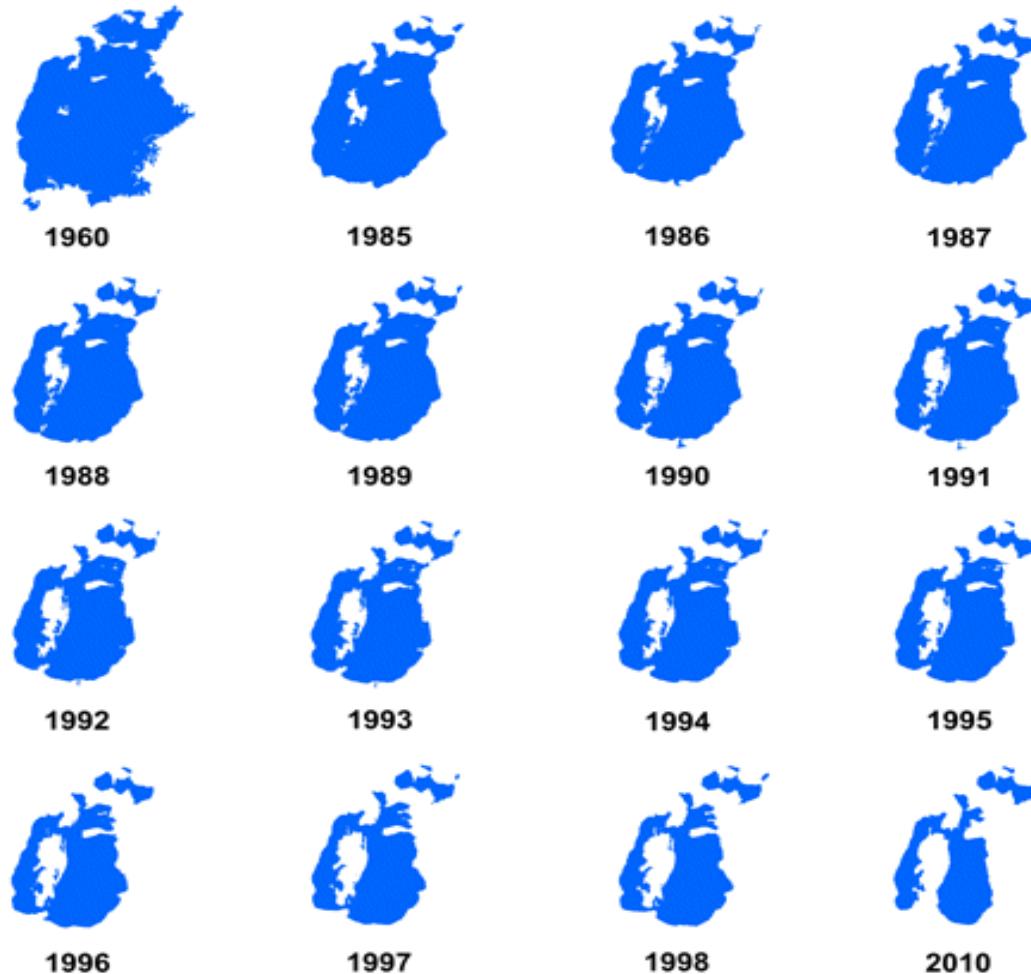
Кичик Орол

- Акваториясининг юзаси: 2860 km²
- Сув сатҳининг баландлиги (Болтиқ денгизи сув сатҳига нисбатан): 41,0 м.
- Ҳажми: 22.5 km³
- Сувдаги туз миқдори: 58,6 г/л

Орол денгизи түғрисида асосий фактлар ва ҳалокатининг асосий омиллари

Орол денгизи худудининг қисқариш жараёни

7

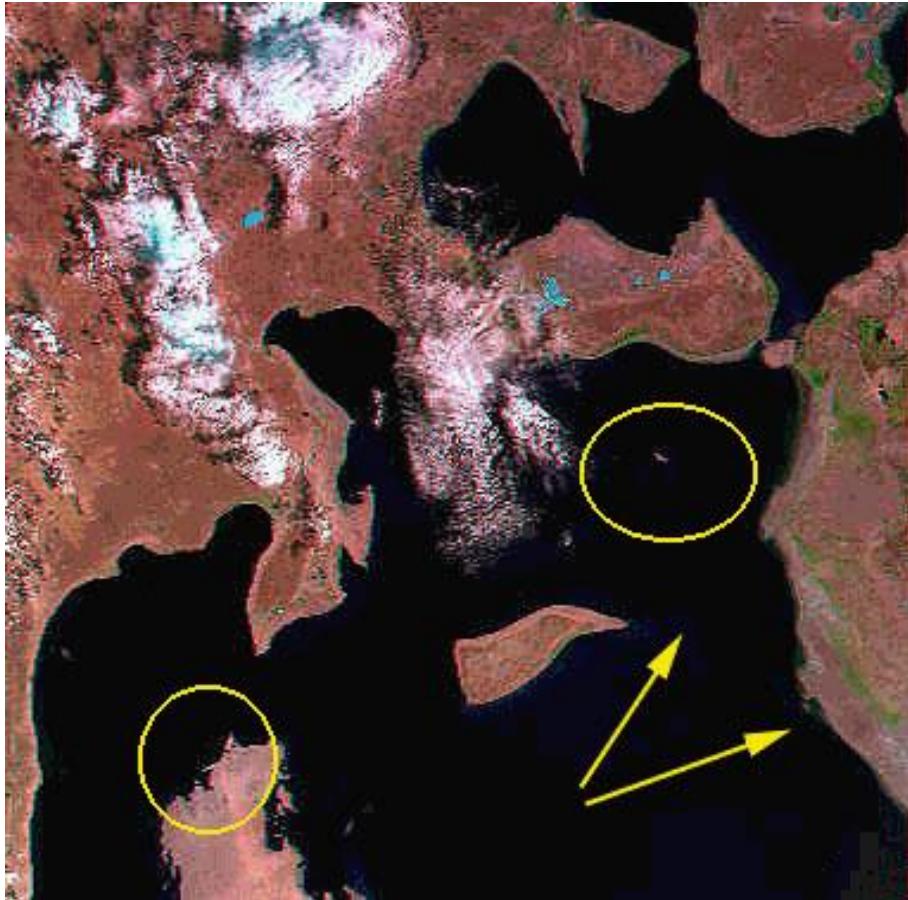

Орол денгизи
худудининг 1960
йилга нисбатан
қисқариш жараёни

Орол денгизи тұғрисида асосий фактлар ва ҳалокатининг асосий омиллари

Орол денгизи худудининг қисқариш жараёни

8

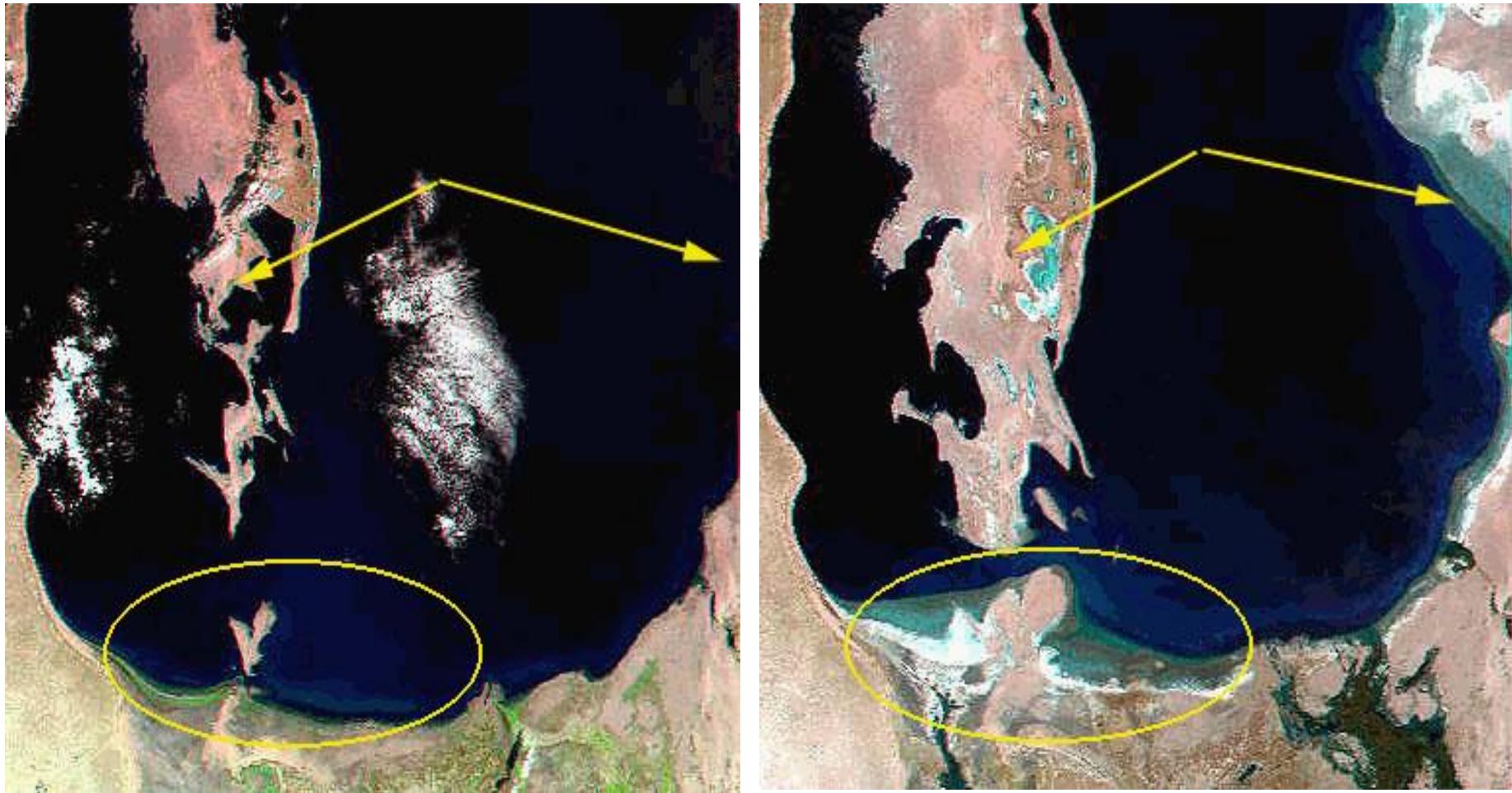

- Сунъий йүлдош орқали олинган фотосуратлар 1989 ва 1999 йилларда денгизнинг шимолий худудлари қисқариш жараёнини күрсатади.

Орол денгизи тұғрисида асосий фактлар ва ҳалокатининг асосий омиллари

Орол денгизи худудининг қисқариш жараёни

9

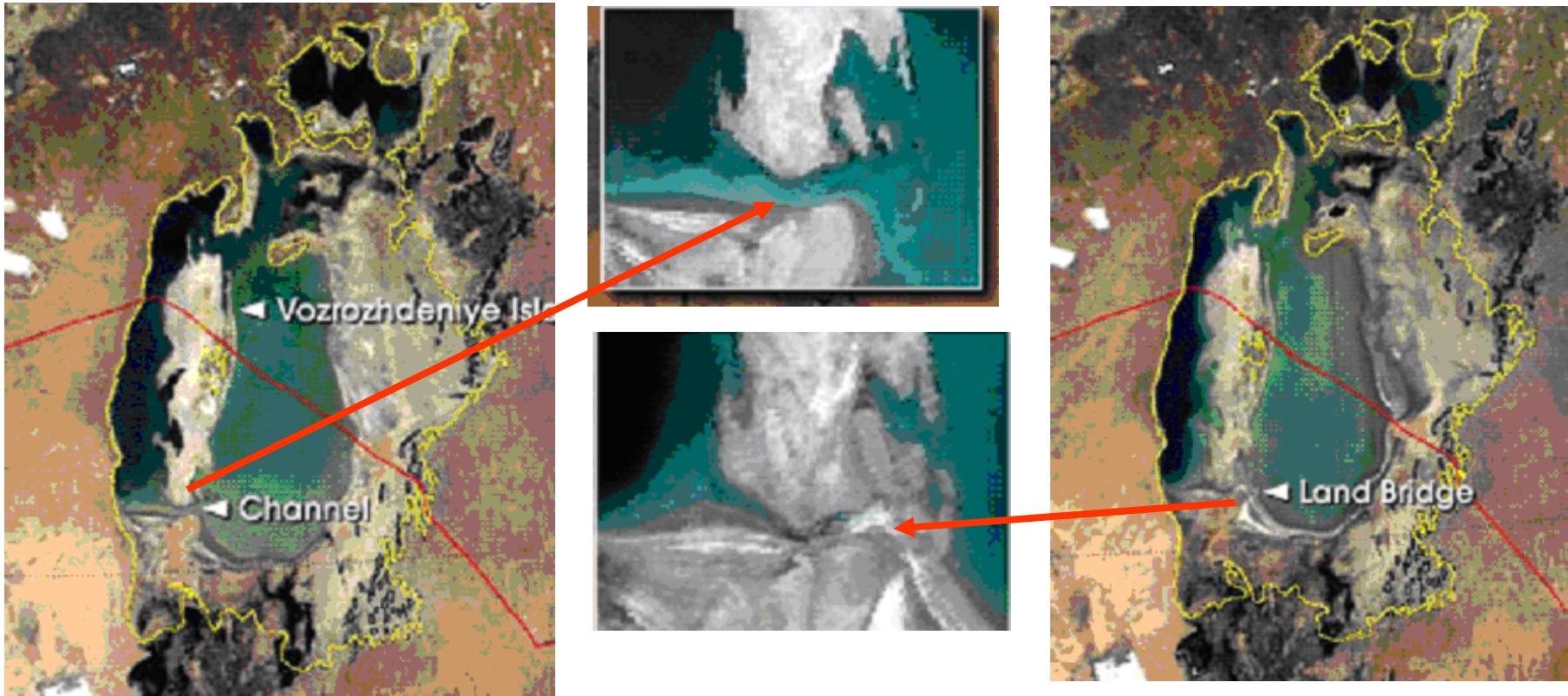

- Сунъий йўлдош орқали олинган фотосуратлар 1989 ва 1999 йилларда денгизнинг жанубий худудлари қисқариш жараёнини кўрсатади.

Орол денгизи тұғрисида асосий фактлар ва ҳалокатининг асосий омиллари

Орол денгизи худудининг қисқариш жараёни

10

Орол денгизи сатхининг 12 ой ичидә үзгариши (2000-2001).

Оролининг үзгариши яъни оролнинг ярим орол шаклига келиши.

Сариқ чизик билан құрсатылған худуд Орол денгизининг 1960 йилдаги холати.

Орол дәнгизи қуришининг сабаблари

11

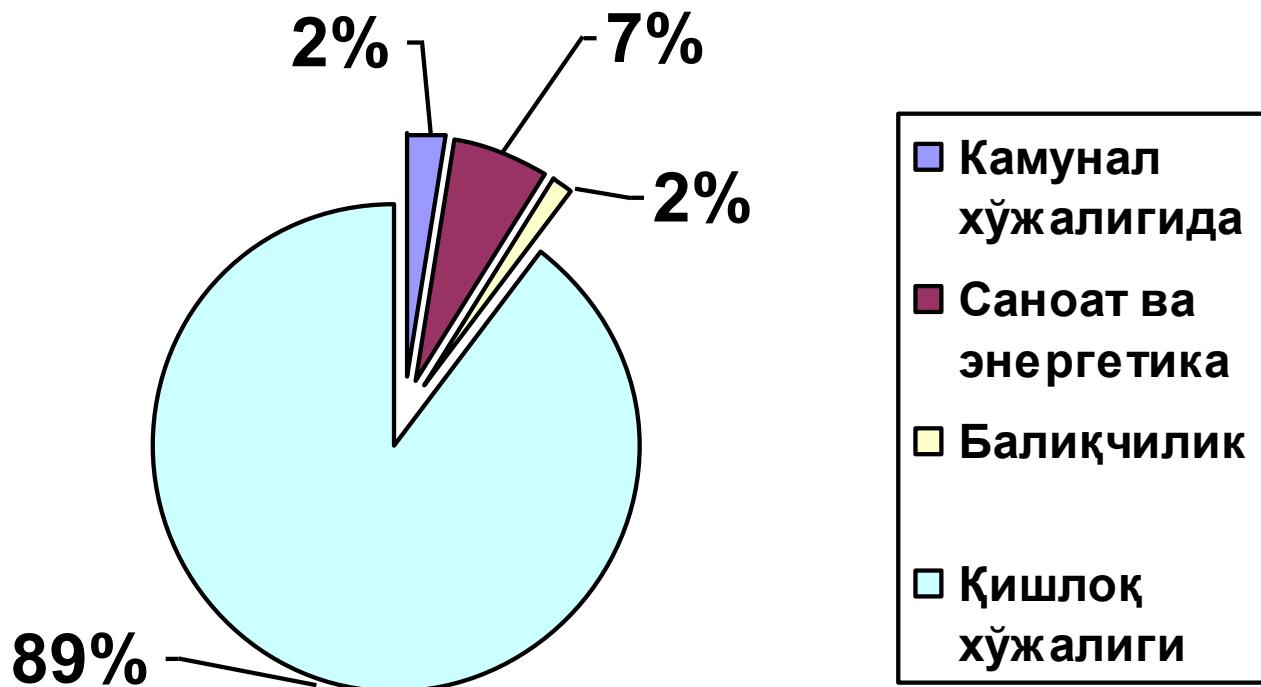

Орол дәнгизи қуришининг сабаблари

- 1960 йилгача Оролга тушган ва ундан буғланган ҳамда фильтрация бўлган сув миқдорлари тенг бўлган. Оролга ҳар йили $57\text{-}60 \text{ км}^3$ сув тушган ва шунча сув йўқотилган.
- Собиқ Иттифоқ 1960 йили Ўрта Осиёда қишлоқ хўжалик ирригация тармоқларини кенгайтириб, жаҳонда энг кўп пахта етиштирадиган ўлкага айлантиришни режалаштириди.
 - Натижа: Орол дәнгизи йўқ бўлишга маҳкум қилинди.
 - Иттифоқ режаси амалга оширилди, аммо жуда катта харажатлар ҳисобига.
 - Собиқ Иттифоқ дунёдаги энг катта пахта экспорт қиласидиган давлат бўлди.
 - 👉 Ўрта Осиёда суғориладиган ерлар майдони 5 млн.га дан (1960й.) 8 млн. Гектарга етказилди (1980й.)
 - 👉 Ушбу ерларни суғориш учун дарёлардан сув олиш 40 км^3 дан 132 км^3 га етказилди.
 - Сувнинг асосий қисми ирригация мақсадларида ишлатилди.

Орол дөнгизи қуришининг сабаблари

12

👉 Марказий Осиёда сувдан ҳалқ хўжалиги тармоқларида фойдаланишни кўрсатувчи график.

Орол дәнгизи қуришининг сабаблари

Орол дәнгизи қуришининг аниқ сабаблари

- Кўп сув талаб қиласидиган техник экинларни жорий қилиш
 - Пахта – кўп сув талаб қилучи ўсимлик
- Ҳосилдорлиги паст бўлган ерлардан фойдаланиш
 - Айрим ҳолларда қумлоқ тупроқли ва чўл зоналари пахта майдонларига айлантирилган
- Самарасиз ирригация тизимлари
 - Ҳудуддаги деярли барча хайдаладиган ерлар суғорилиши зарурлиги.
 - Улкан каналлар тармоғи қурилган (дунёдаги энг катта Қорақум канали ҳам)
 - Бу тармоқлар яхши ҳолатда сақланиши таъминланмаган - 50 % дан кўпроқ сув суғориладиган майдонга етиб бормасдан йўқотилган.
 - Ирригация тизимида илғор тажрибалардан фойдаланмаслиқдаги хатоликлар
 - Пахтани суғоришда эски усул бўлган -эгатлардан фойдаланиш, янги замонавий технологиялар жорий қилинмаган.

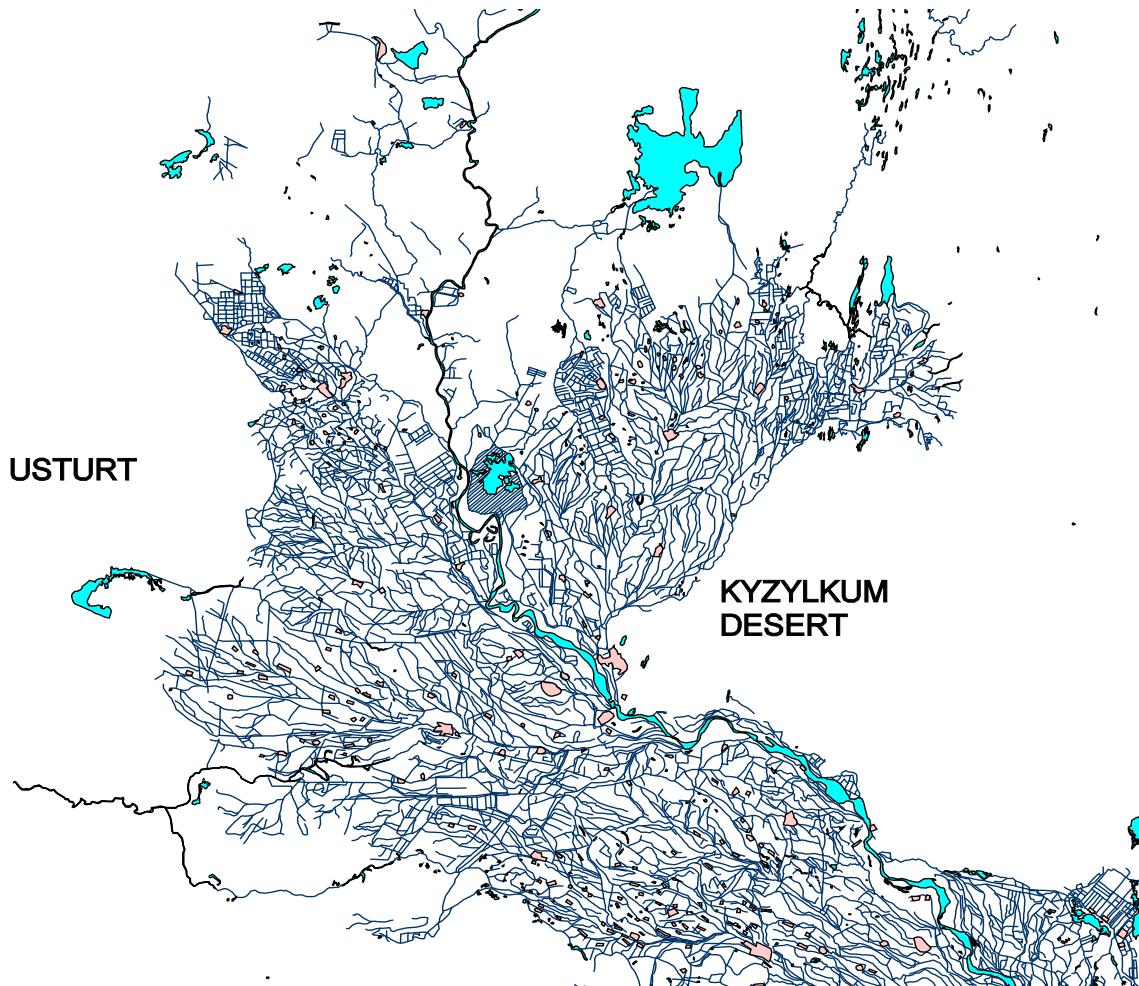
Орол денгизи қуришининг сабаблари

14

- Собиқ иттифоқдаги сув бошқаруви
 - Сувни тежаш учун хеч қандай қизиқиш йўқлиги
 - Олинган охирги маҳсулот учун эмас, балки фойдаланилган ресурслар (сув, ўғитлар, суғориладиган янги ерлар) миқдорига қараб пул тўланган.
 - Сув кам талаб қиласидаги янги экин турлари тавсия қилинган, лекин хеч ким бунга эътибор бермаган.
- Сувнинг беҳудага сарфланиши натижасида ҳудуднинг гоеграфияси ўзгарди.
- ☞ Орол денгизига сув етиб бормасдан бошқа жойда тугаб қолган.
 - Ер ости сув сатхининг ниҳоятда кўтарилиши
 - Ҳудудда янги батқоқликлар ва кўлларнинг пайдо бўлиши, ҳолбуки бу ерларда очиқ сув тармоқлари умуман йўқ бўлса ҳам.
 - Ушбу кўллардаги сув ифлосланган, чунки бу сувлар ўғитлар ва пестицидлар фойдаланилган ҳудудлардан ўтган.

Орол денгизи қуришининг сабаблари

15

Орол денгизининг
жанубий қисми
атрофида Амударёning
қуий қисмидаги
каналлар тармоғи
харитаси

Орол денгизи қуришининг сабаблари

16

- ☞ Сариқамиш кўли, Орол денгизи ҳавзасида беҳудага сарфланган сувларнинг коллеторлар орқали келиб тушиши натижасида ҳосил бўлган катта сув ҳавзасидир. Бу кўл чўл зонасида жойлашган бўлиб, энг яқин очиқ сув тармоқларидан юзлаб км узоқликда жойлашган. Демак ушбу кўл ер ости сувлари сатҳининг кўтарилиши ҳисобига пайдо бўлган.

Орол денгизи халокатининг оқибатлари

химикатлардан ҳаддан ташқари фойдаланиш

17

Химикатлардан ҳаддан ташқари кўп фойдаланиш

- Пахтани ҳосилдорлиги паст бўлган ерларга экиб юқори ҳосил олиш учун меъёрдан кўп ўғитлар, гербицидлар, пестицидлар фойдаланишга мажбур бўлинган.
- Химик ўғитлар: 1987 йили Ўзбекистонда ўртacha бир гектарга 305кг ишлатилган.
(Чехия Республикасида бу кўрсаткич 2000 й.: 87 кг)
- Пестицидлар: Дунё бўйича энг юқори кўрсаткичда ишлатилган. Собиқ Иттифоқнинг ўртacha кўрсаткичидан 30 баробар кўп ишлатилган.
- Ҳамма химикатлар ишлатилган жойлардан атроф муҳитга ирригация тармоқлари орқали тарқалган.
 - Тупроқ, ер ости сувлари, Орол денгизи (ва янги кўллар), ва дарёлар ифлосланган.
 - Айрим химик моддалар ва бирикмалар(фенол, ДДТ) билан ифлосланиш рухсат этилган юқори даражадан бир неча бор кўпdir.

Орол денгизи ҳалокатининг оқибатлари

Ҳудудда иқлим ўзгариши, тупроқнинг ифлосланиши

18

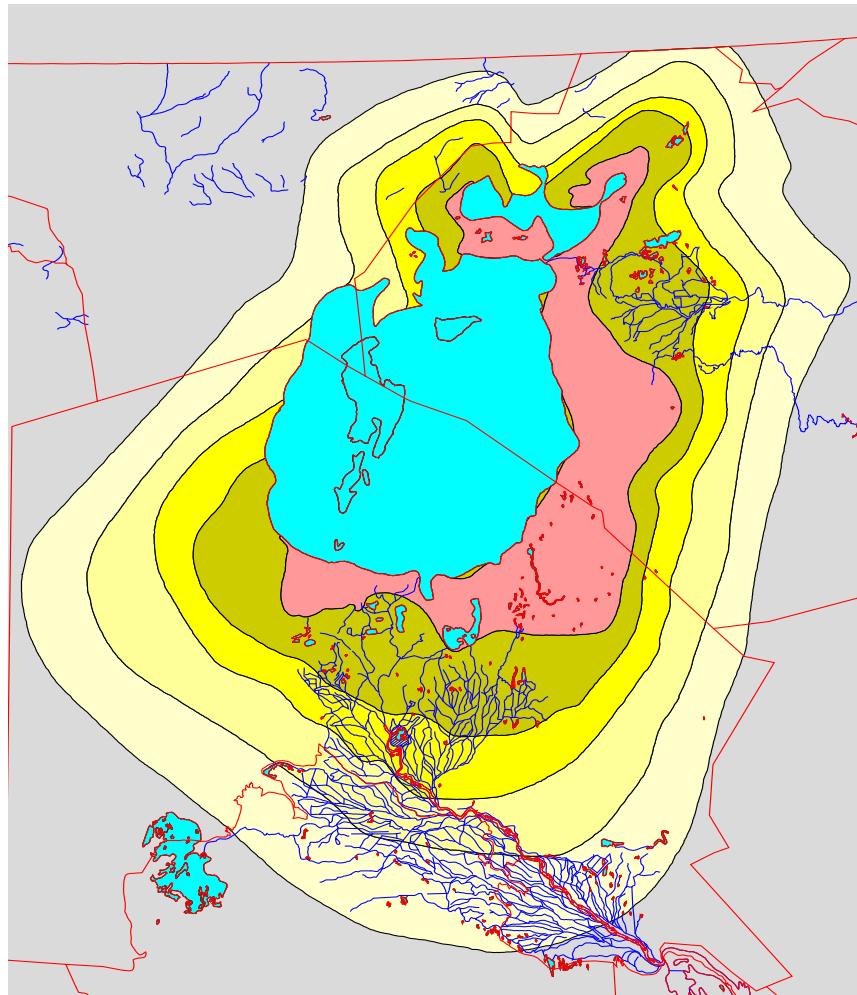
Ҳудудда иқлим ўзгариши, тупроқнинг ифлосланиши.

- Ўтмишда Орол денгизи ҳудудда микроклимат яратиб, ўзига хос катта кондиционер ролини бажариб кескин контенентал иқлимни юмшатиб турган.
- Ҳозирда дengiz кичрайиб қолганлиги туфайли бу функцияни бажара олмаяпти.
 - Тұлық контенентал иқлим –хозирда қоидага айланди.
 - 👉 Қишлоар күпроқ совуқ, ёзлар күпроқ иссиқ; энг юқори совуқ ва энг юқори иссиқ ҳароратлар фарқи 100 градус Цельсийни ташкил қилмоқда.
 - 👉 Ҳаво намлиги кескин қисқарди ва дengiz атрофида ёғингарчилук камайди.
- Туз ва қумнинг тарқалиши.
 - Денгиз қуриши натижасида унинг тубидан шамол таъсирида күтарилаётган туз ва қум (денгиз тубида қишлоқ хұжалигыда фойдаланишдан түпланған заҳарли моддалар билан бирга) катта масофаларға тарқалмоқда. Йилига 75-100 млн. тонна атрофида ушбу моддалар ҳавога күтарилмоқда.
 - Денгиз атрофидаги ҳудудлар туз билан қопланған ва ифлосланған.
 - Чүлланиш жараёни давом этмоқда.
 - Йилига 90 кун давомида кучли шамол әсади.

Орол денгизи халокатининг оқибатлари

Худудда иқлим үзгариши, тупроқнинг ифлосланиши

19

- Туз ва чанг тарқалиш маркази
- Туз ва чанг тушиш жойи $> 600 \text{ т/км}^2$
- Туз ва чанг тушиш жойи $> 200 \text{ т/км}^2$
- Туз ва чанг тушиш жойи $> 80 \text{ т/км}^2$
- Туз ва чанг тушиш жойи $> 20 \text{ т/км}^2$

👉 Денгиз қуриган тубидан туз ва қумнинг яқин ҳудудларга тарқалиш миқдори.

Орол денгизи халокатининг оқибатлари

Худудда иқлим ўзгариши, тупроқнинг ифлосланиши

20

👉 Чапдаги расмда: Денгиз атрофидаги ернинг туз билан қопланиши.
Үнгдаги расмда: Денгизнинг олдинги тубида тўпланган туз.

Орол денгизи халокатининг оқибатлари

Худудда иқлим ўзгариши, тупроқнинг ифлосланиши

21

 Сунъий йўлдош орқали олинган расмда жуда катта тўпланган туз майдонларини (қизил эллипс билан кўрсатилган), кўриш мумкин. Булар денгиздан юзлаб км узоқликда ер ости сувларининг юзага чиқиши ва шамол орқали кўчганлигидан дарак беради. Эътибор беринг денгизнинг олдинги тубида тўпланган туз стрелка билан кўрсатилган.

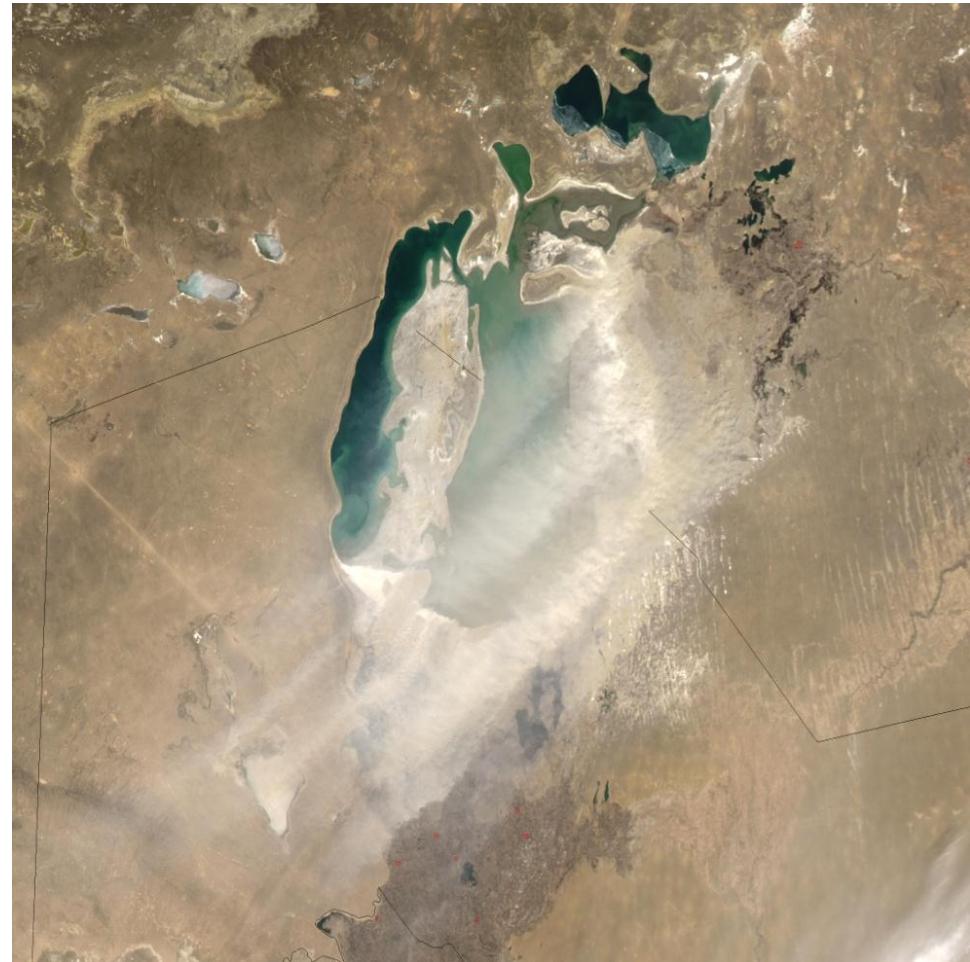
Орол денгизи халокатининг оқибатлари

Худудда иқлим ўзгариши, тупроқнинг ифлосланиши

22

Сунъий йўлдош орқали олинган расмда Орол денгиз устидан эсиб турган кучли шамол таъсирида ҳавога кўтарилилган туз аралаш чангни кўриш мумкин (18 апрель 2003 йил).

Орол дөнгизи халокатининг оқибатлари

Худуд экотизимига ва биохилма-хиллигига таъсири.

23

Худуд экотизимига ва биохилма-хиллигига таъсири.

- Орол дөнгизи ҳудудида Собиқ иттифоқдаги биохилма-хилликнинг 50% дан камроғи мавжуд эди.
- Дөнгизнинг қуриши ҳудуддаги экологик балансни драматик тарзда бузди.
 - Орол дөнгизидаги сувнинг минерализацияси кескин ошганлиги туфайли ундаги барча жонзотлар йўқ бўлди (балиқларнинг 24 тури).
 - Амударё ва Сирдарёning делтасидаги дунёning ажойиб хилма-хил экотизимларидан бири бузилди.
 - Ҳайвонлар сони ва ўсимлик турлари ҳудудда сезиларли даражада камайди

Орол денгизи халокатининг оқибатлари

Инсонларнинг саломатлигига таъсири

24

Инсонларнинг саломатлигига таъсири

- Ахоли саломатлиги 1960 дан бошлаб тез суратда ёмонлашди.
 - Касалликларнинг айрим турлари кўпайди (анимия, сил, юрак хасталиклари, буйрак тизими ва ҳ.к.), ёш болалар ўлими дунёдаги энг юқори кўрсаткич бўлди, юқумли касалликлар билан касалланиш кўпайди.
- Вазиятнинг сабаби
 - Ичимлик сувиниг етишмаслиги
 - Кўп кишилар сувни суғориш каналларидан ичишади, ичимлик суви билан таъминланганлар ҳам хавфсиз эмас, чунки бу сувлар ҳам ифлосланган
 - Химиявий моддаларни қишлоқ хўжалигига юқори даражада фойдаланиш
 - Сув ва озиқ овқат махсулотлари ифлосланган, ҳавонинг шамол ёрдамида денгизнинг қуриган тубидан ифлослантирувчи моддаларни учирив келиши натижасида ифлосланиши.

Орол дәнгизи халокатининг оқибатлари

Иқтисодий оқибатлари

25

Халокатнинг иқтисодий оқибатлари

- 1960 йилгача худуд ахолиси яшаш таързи яхши бўлган, чегараланган суғорма дехқончилик ва балиқчилик саноати уйғунлиқда йўлга қўйилган. Денгиз ва бошқа сув ҳавзаларида сув миқдори барқарор бўлган.
- Орол дәнгизининг қуриши вазиятни кескин ўзгартирди
 - Денгиздан балиқ тутиш ва уни қайта ишлаш саноатининг тўхташи
 - Сув сатхи пасайиши билан унинг минерализацияси ошди, балиқ тутиш қийинлашди ва 1982 йилга келиб бутунлай тўхтади.
 - Балиқчилик саноати Болтиқ дәнгизи ва Тинч океани балиқларини олиб келиб иш фаолиятини тўхтатмади, лекин Собиқ иттифоқ тугатилгандан кейин бу саноат умуман тўхтади.
 - Орол дәнгизи ва унинг атрофидаги туризм тўхтади.
 - Денгизнинг қуриши натижасида унинг ҳавзасидаги
 - Ерларнинг унумдорлиги пасайди. Бунга асосий сабаб суғориладиган ерларнинг шўрланганлиги, ер ости сувлари сатхининг кўтарилгани, хаддан ташқари химиявий моддаларнинг кўп ишлатилишидир.
 - Аҳоли саломатлигининг ёмонлашуви.
- Орол дәнгизи қуриши натижасида фақат дәнгиз атрофи учун етказилган йиллик иқтисодий зарар 145 млн. АҚШ долларини ташкил қилган. Денгиз ҳавзасини ҳисоблаганда бу рақам янада кўпдир.

Орол денгизи халокатининг оқибатлари

Иқтисодий оқибатлари

26

- Ушбу расм Орол фожиасини акс эттиради. Қачонлардир балиқ овлаш билан банд бўлган кема эндилиқда дengизнинг қуриган тубида занглаб ётиди.

Орол дәнгизи халокатининг оқибатлари

Иқтисодий оқибатлари

27

Орол денгизи халокатининг оқибатлари

Иқтисодий оқибатлари

28

Орол денгизи халокатининг оқибатлари

Иқтисодий оқибатлари

29

Орол денгизини сақлаб қолиш мүмкін ?

Собиқ иттифоқ томонидан денгизни сақлаб қолиш режаси

30

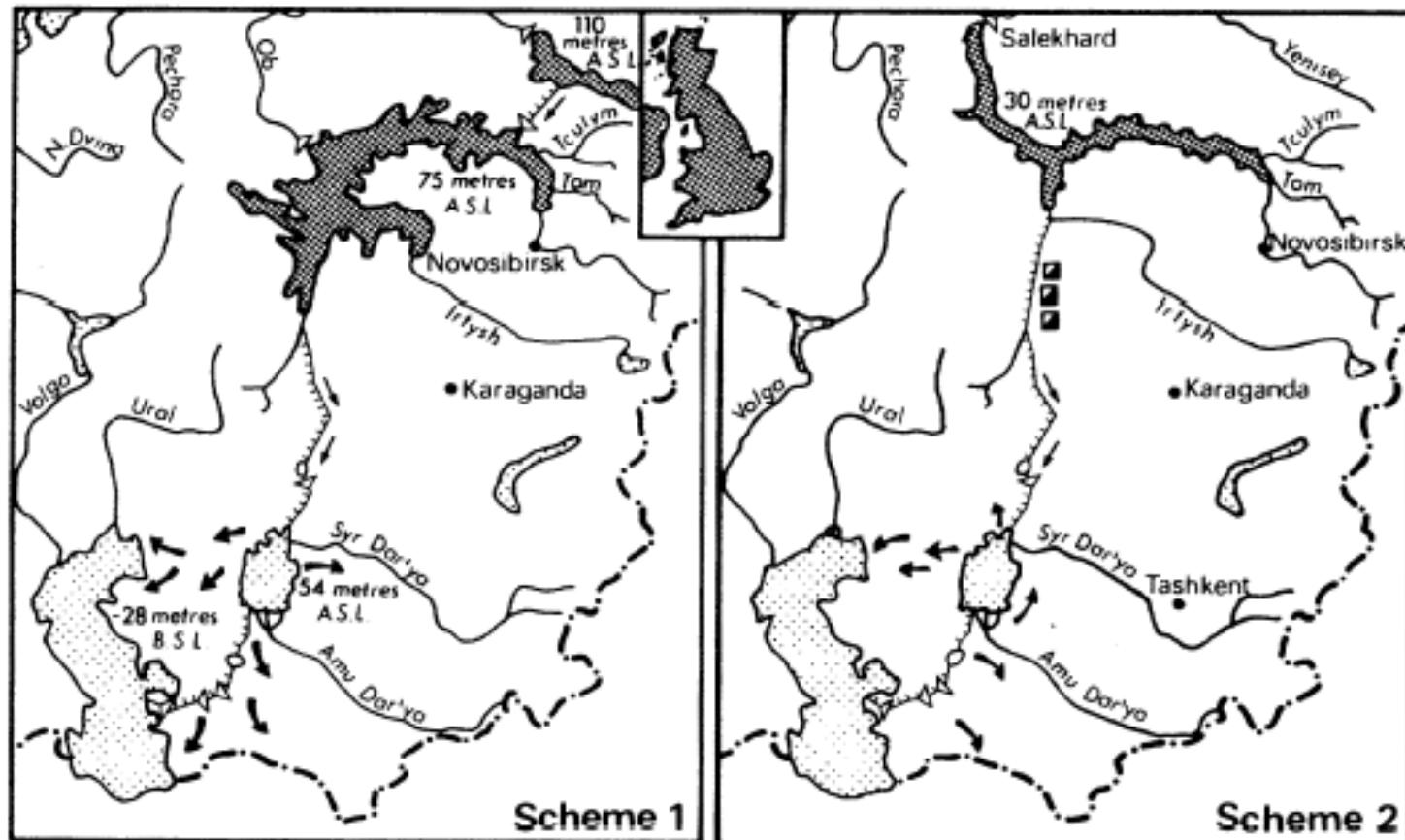
Собиқ иттифоқ тамонидан денгизни сақлаб қолиш режаси

- Энг бошида денгизнинг йўқ бўлиши фойдали деб тушинилди.
- Денгиз ҳажми, сатхи ва акваториясининг камайиши натижасида келиб чиқсан салбий оқибатлар кўрина бошлангандан кейин иттифоқ режалаштирувчилари вазиятни яхшилаш учун ақл бовар қилмайдиган лойиҳаларни таклиф қила бошладилар.
 - Помир тоғ топографиясини ядровий портлатиш орқали ўзгартириш
 - Объ ва Енисей сибир дарёларини Марказий Осиёга буриш
 - 2500 км узунлиқда Боз канални (Сибир канали деб номланган) қуриш.
 - Бу собиқ иттифоқ тарихидаги энг катта лойиҳа эди.
 - Ушбу лойиҳа 80 йиллар бошида амалга ошириш учун мақулланган. 1986 йили М.Горбачев томонидан тўхтатилди.
 - Ушбу лойиҳанинг иқтисодий ва энг асосийси экологик оқибатлари тўлиқ ўрганилмаган.
 - Каспий денгизидан 500 км узунликдаги канал тортиш лойиҳаси. Каспий денгизининг сатҳи Орол денгизи сатҳидан 71 м пастда жойлашган. Сувни шу баландликка кўтариш ва Орол денгизига етказиш жуда катта маблағ, энергетик ресурс талаб қиласиди, бу лойиҳани амалга ошириш ҳам ақл бовар қилмайдиган ишларни талаб қиласиди.

Орол дәнгизини сақлаб қолиш мүмкін ?

Собиқ иттифоқ томонидан дәнгизни сақлаб қолиш режаси

31

👉 Объ ва Енисей сибир дарёларини Марказий Осиёга буриш бўйича таклиф қилинган вариант

Орол дәнгизини сақлаб қолиш мүмкін ?

Собиқ иттифоқ тарқагандан кейинги вазият

32

Собиқ иттифоқ тарқагандан кейинги вазият

- Регионда янги 5 та мустақил давлат ташкил топди
 - Энди сув муаммоларини ушбу давлатлар Москвасиз ҳал қилиш керак бўлди.
 - Олдинги марказлашган сувни бошқариш тизимии 5 малакат мустақил сув бошқариш тизимлари билан алмаштирилди. Бу ишларни мувофиқлаштириш натижасида 5 давлат ўзаро келишиб олди:
 - Янги ташкилот- Давлатлараро сувдан фойдаланишни бошқаришни мувофиқлаштириш Комиссияси тузилди.
 - Ҳалқаро Оролни қутқариш фонди тузилди. Ушбу фонд лойихаларини амалга оширишни молиялаштириш учун 5 давлат ҳар йили ўз ялпи ички маҳсулоти нинг 1% миқдорида маблағ ажратилишига ваъда қилишди.
 - Ушбу ташкилот қарорлари давлатлар томонидан тўлиқ бажарилмасдан келинмоқда.

Орол дәнгизини сақлаб қолиш мүмкін ?

Халқаро ташкилотлар ёрдами

33

Халқаро ташкилотлар ёрдами

- Дунё банки, Осиё тараққиёт банки, БМТ нинг қатор ташкилотлари (UNDP, UNEP, FAO, WHO), Ривожланган давлатларнинг халқаро ташкилотлари (USAID, JICA) ва айрим давлат хукуматлари иштирокида кўплаб лойиҳалар амалга оширилди.
- Халқаро ташкилотлар иштирокида кўплаб учрашувлар, конференциялар, семинарлар ўтказилди.
 - Ушбу ишларга жуда катта маблағлар сарф қилинди. Лекин вазият сезиларли даражада ўзгармади, чунки муаммо жуда чигаллашган ва комплекс характерга эга.

Орол денгизини сақлаб қолиш мүмкін ?

Келажақдаги ривожланиш сценарияси

34

Келажақдаги ривожланиш сценарияси

— 1) Орол денгизини олдинги ҳолатига қайтариш

- Худуд учун энг яхши сценарий
- Икки дарёнинг сувини фақат денгизга 10 йил мобайнида ташлаш зарур. Бу хом хаёл фикр. Региондаги ахоли 10 йил ичидә нима ейди ва нима иш қилади?
- Фақат Сибир дарёларини Марказий Осиёга буриш орқали эришиш мүмкін. Лекин бу вариант ҳам жуда катта маблағ, ресурсларни ва энг асосийси давлатлар ўртасида сиёсий келишимни талаб қилади.

— 2) Амударё делтьасини қайта тиклаш.

- Амударёдан келаётган сувларни денгизга ташламасдан унинг делтьасида локаль сув ҳавзалари ташкил қилиб, у ерда балиқчилик ва чорвачиликни ривожлантириб ахолини иш билан таъминлаш. Сувни денгизга юборган билан барибир буғланиб кетади ва ҳеч қандай самара бермайди.
- Ўзбекистон Республикаси ГЭФ ёрдамида ва ўз маблағлари ҳисобига ушбу лойиҳаларни амалга оширмоқда.
- Оролнинг қуриган тубидан шамол орқали туз аралаш чанг тўзонларни камайтириш учун у ерларга шўрга чидамли ўсилик турларини ўтқазиш зарур. Бу борада ҳам Ўзбекистонда 200 минг га дан ортиқ денгизнинг қуриган тубига саксовулзорлар экилди ва бу ишлар давом эттирилмоқда.

Орол дәнгизини сақлаб қолиш мүмкін ?

Келажақдаги ривожланиш сценарияси

35

Келажақдаги ривожланиш сценарияси

— 3) Кичик Оролни (шимолий) қайта тиклаш

- Денгизнинг шимолий қисми Кичик Орол 1990 йиллар бошида Катта (жанубий) Оролдан ажralди.
- Кичик Оролга сув Сирдарёдан келади.
 - Келаётган сувнинг миқдори кичик Оролни сақлаш учун етарлидир.
- 1996 йили Қозоғистон давлати маблағ ажратып Кичик ва Катта Ороллар оралиғига түғон қурдилар. Вазият яхшиланди. Кичик Орол сув сатҳи анча күтарилди. Сув сифати яхшиланди. 1998 йили түғонни сув ювіб кетдт ва сув Кичик Оролдан Катта Орлга оқиб кетди.
- Ҳалқаро Банк Қозоғистон давлатига \$64,5 млн. қарз берди. Ушбу маблағға мустаҳкам түғон қурилиш лойиҳаси амалга оширилалаяпти. Бу ерда катта умид борки, Кичик Оролга қайта тикланади.

Орол дәнгизини сақлаб қолиш мүмкін ?

Келажақдаги ривожланиш сценарияси

36

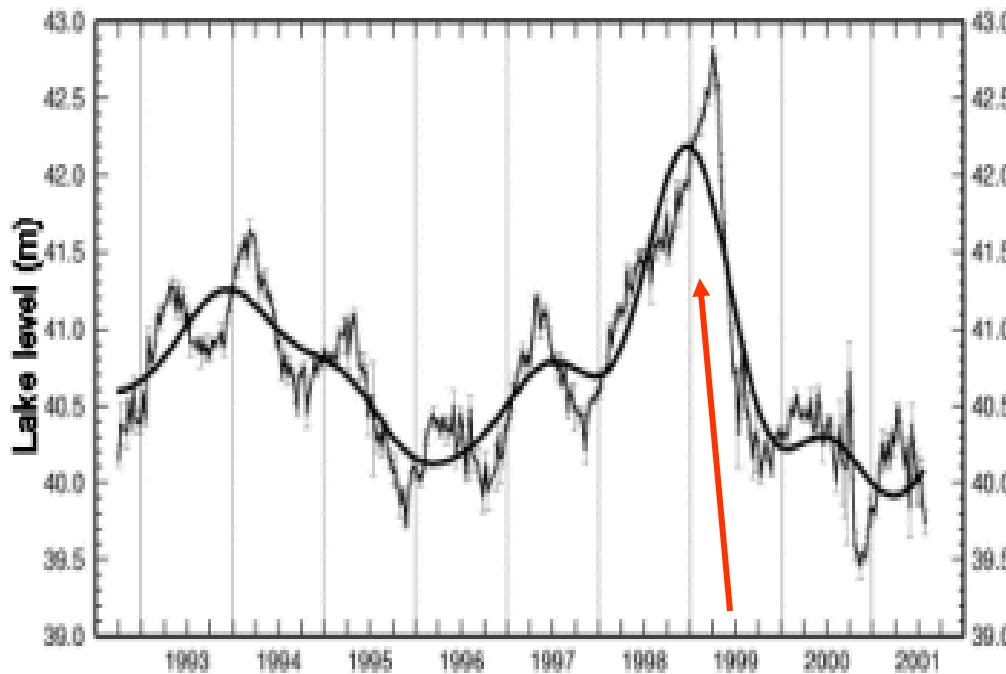

- 👉 Шимолий Кичик Оролнинг Сунъий йўлдошдан олинган расми. Бинафша ранги стрелка билан тўғоннинг қаерда қурилиши кераклиги кўрсатилган.

Орол денгизини сақлаб қолиш мүмкін ?

Келажақдаги ривожланиш сценарияси

37

- Ушбу график ва расм маҳаллий ташаббус билан (1996 йил) түғон қурилишининг нақадар мұваффақиятга эга бўлғанлигини кўрсатади. Чапда: Шимолий Оролда 1996-1998 йилларда сув сатхининг кўтарилиши кўрсатилган. Эътибор беринг 1998 йили түғон ювиб кетилгандан кейин сув сатхининг кескин пасайишини (қизил стрелка билан түғон қурилгандан кейин сув сатхининг ўсиши кўрсатилган. Ўнгда: 1998 йили хаводан олинган фотосурат. Орол денгизининг 2 қисми ўртасидаги фарқни ва түғоннинг роли яққол кўринади.

http://www-aviso.cls.fr/html/applications/niveau/aral_uk.html

<http://nailaokda.8m.com/north.html>

Якуний хулосалар

38

Орол денгизи – бу инсоният фожиаси ҳамдир

Бу собиқ иттифоқ давридаги бошқаришдаги ва нооқилона режаларни амалга оширишдаги ишларнинг яққол намунасиdir. Табиаттда ҳамма нарсалар, ҳодисалар, жараёнлар бир бири билан ўзаро боғлиқ занжирдир. Табиат ўз устидан хукмронлик қилишни асло кечирмайди. Табиат занжирининг бир бўғини узилса, қайта тиклаб бўлмайдиган оқибатларга олиб келишини ушбу презентациядан кўрдингиз. Табиат билан уйғунликда яшашимизни ҳеч қачон унутмаслигимиз керак.

Эътиборингиз учун
рахмат!

Эътиборингиз учун
рахмат!